

Sprawozdanie dotyczące Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS jako całości za 2016 r.

obejmujące:

**zagregowany bilans, zagregowany rachunek
zysków i strat, sprawozdanie na temat
sytuacji i sprawozdanie na temat ryzyka**

Warszawa, maj 2017

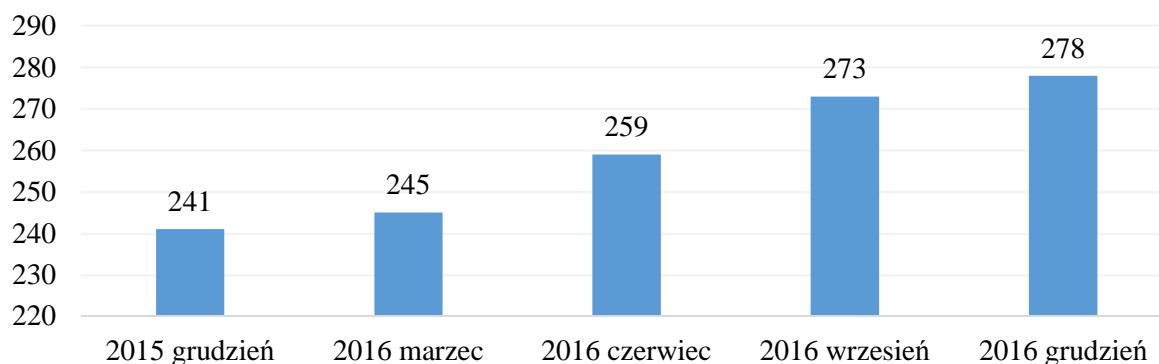
Sprawozdanie zawiera:

- I. Sprawozdanie o sytuacji finansowej SOZ BPS w 2016 r.
- II. Sprawozdanie o ryzyku SOZ BPS w 2016 r.
- III. Zagregowany bilans banków spółdzielczych – uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wg stanu na 31.12.2016 r.
- IV. Zagregowany rachunek zysków i strat banków spółdzielczych – uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wg stanu na 31.12.2016 r.
- V. Bilans Banku BPS S.A. wg stanu na 31.12.2016 r.
- VI. Rachunek zysków i strat Banku BPS S.A. wg stanu na 31.12.2016 r.

I. Sprawozdanie o sytuacji finansowej SOZ BPS w 2016 r.

System Ochrony Zrzeszenia BPS (SOZ BPS), według stanu na 31.12.2016 r., tworzyło 279 banków, tj. Bank BPS S.A. oraz 278 zrzeszonych z nim banków spółdzielczych.

Rysunek 1. Liczba banków spółdzielczych w SOZ BPS

W okresie od 31.12.2015 r. do 31.12.2016 r. liczba banków spółdzielczych zwiększyła się z 241 do 278. W IV kwartale do SOZ BPS dołączyło 5 banków.

Na koniec 2016 r. suma aktywów wszystkich banków spółdzielczych należących do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wynosiła 53,4 mld zł. Stanowiło to 44% aktywów sektora banków spółdzielczych w Polsce (na podstawie informacji opublikowanych na stronie internetowej Komisji Nadzoru Finansowego). Natomiast suma aktywów banku BPS S.A. na koniec 2016 r. wynosiła 20,1 mld zł.

Na koniec 2016 r. banki spółdzielcze należące do SOZ BPS prowadziły działalność w 1 826 placówkach (poza centralami), w których zatrudnionych było 13 801 pracowników. W 2016 r. sieć placówek uczestników Systemu zmniejszyła się o 24, natomiast zatrudnienie spadło o 198 osób. Zjawisko zmniejszenia poziomu zatrudnienia i liczby placówek utrzymuje się w bankach spółdzielczych od kilku lat i jest przede wszystkim efektem dążenia banków do redukcji kosztów działania.

Kredyty i inne należności od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych

Wartość kredytów i innych należności w bankach spółdzielczych wynosiła 29,5 mld zł, z czego 27,5% stanowiły kredyty dla przedsiębiorstw. Udział kredytów dla rolników indywidualnych wyniósł 22,4%, natomiast dla osób prywatnych 22,0%. Banki chętnie kredytowały także przedsiębiorców indywidualnych (16,2% portfela kredytowego). Kredyty dla sektora samorządowego i rządowego stanowiły na koniec grudnia ponad 10% wartości portfela. W bankach spółdzielczych od kilku lat obserwowana jest zmiana kierunków kredytowania, tj. odchodzenie od kredytowania rolników na rzecz finansowania małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorców indywidualnych. Zwiększone finansowanie przedsiębiorstw i podmiotów indywidualnych skutkuje jednak zwiększeniem wartości kredytów zagrożonych.

Instrumenty dłużne i kapitałowe

Pod względem wartości istotną pozycję aktywów stanowiły instrumenty dłużne i kapitałowe. Od początku 2016 r. wartość instrumentów dłużnych wzrosła o 43,41% (na 31.12.2016 r. wyniosła 8,7 mld zł), natomiast wartość instrumentów kapitałowych wzrosła o 13,96% (na 31.12.2016 r. wyniosła 654 mln zł).

Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych posiadało 35 banków (łącznie wartość: 117 mln zł), certyfikaty inwestycyjne – 56 banków (łącznie wartość: 94 mln zł), natomiast akcje kwotowane na aktywnym rynku – 8 banków (łącznie wartość: 238 tys. zł).

Lokaty międzybankowe

Istotną pozycję aktywów banków spółdzielczych stanowią lokaty międzybankowe, w tym złożone przede wszystkim w Banku Zrzeszającym. Na koniec 2016 r. wartość lokat międzybankowych banków spółdzielczych w Systemie wynosiła prawie 7,6 mld zł.

Depozyty

Działalność kredytowa finansowana jest głównie depozytami od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych o wartości 46,8 mld zł. Depozyty sektora finansowego na koniec grudnia wynosiły 253 mln zł. Wartość depozytów wszystkich sektorów zwiększyła się w 2016 r. z 41,2 mld zł do 47,1 mld zł. Relacja kredytów do depozytów dla całego Systemu wynosiła 0,63.

W strukturze depozytów zaobserwowano istotne zmiany. Przede wszystkim na koniec 2015 r. przeważały depozyty terminowe, natomiast na koniec 2016 r. – depozyty bieżące. W 2016 r. dynamika depozytów bieżących wyniosła 121,9%, a depozytów terminowych – 107,3%.

W strukturze podmiotowej depozytów banków spółdzielczych należących do SOZ BPS, w okresie 2015-2016 nie odnotowano istotnych zmian. Prawie 70% stanowiły depozyty osób prywatnych, natomiast 11% to depozyty rolników indywidualnych. Około 8% w portfelu depozytów stanowiły depozyty instytucji rządowych i samorządowych, a 7% – depozyty przedsiębiorstw. Tylko niecałe 5% depozytów to depozyty przedsiębiorców indywidualnych.

Fundusze własne

Banki spółdzielcze należące do SOZ BPS posiadały fundusze własne o wartości 4 823 mln zł, zbudowane w 94% na bazie instrumentów zaliczanych do kapitału Tier I (4 533 mln zł) i uzupełnione instrumentami kwalifikowanymi do kapitału Tier II (290 mln zł). Fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły o 4,1% w stosunku do grudnia 2015 r.

Na koniec 2016 r. fundusze własne Banku BPS S.A. wyniosły 911,7 mln zł, w tym kapitał Tier I to 559,9 mln zł.

II. Sprawozdanie o ryzyku SOZ BPS w 2016 r.

Ocena ryzyka Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS została przeprowadzona dla wszystkich banków tworzących System na dzień 31.12.2016 r., tj. dla 278 banków spółdzielczych i Banku BPS S.A.

1. Ocena poziomu ryzyka w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS

a. Adekwatność kapitałowa/wypłacalność

Ryzyko działalności banków spółdzielczych zabezpieczały fundusze własne o wartości 4 823 mln zł, zbudowane w 94% na bazie instrumentów zaliczanych do kapitału Tier I (4 533 mln zł) i uzupełnione instrumentami kwalifikowanymi do kapitału Tier II (290 mln zł). Fundusze własne banków spółdzielczych należących do SOZ BPS wzrosły o 4,1% w stosunku do grudnia 2015 r. Wartość kapitału Tier I wszystkich banków spółdzielczych należących do SOZ BPS w 2016 r. zwiększyła się o 4,6%. Na koniec 2016 r. fundusze własne Banku BPS S.A. wyniosły 911,7 mln zł, w tym kapitał Tier I to 559,9 mln zł.

Sytuacja kapitałowa banków spółdzielczych będących uczestnikiem Systemu Ochrony jest stabilna. W przeważającej większości banków wskaźniki adekwatności kapitałowej są znacząco wyższe od poziomów rekomendowanych przez KNF na 2016 r.

Zagregowany łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych uczestniczących w Systemie Ochrony wynosił 17,67%. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. na koniec 2016 r. osiągnął łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 10,72%, natomiast współczynnik kapitału Tier I wyniósł 6,59%.

b. Ryzyko płynności

Na 31.12.2016 r. banki tworzące System Ochrony Zrzeszenia BPS nie miały znaczących problemów z płynnością. Tylko w 1 banku wskaźnik LCR był niższy niż poziom graniczny wynoszący 1,0, przyjęty do oceny punktowej, ale jednocześnie wyższy niż limit wewnętrzny w Systemie Ochrony równy 0,56 dla banków zwolnionych z obowiązku dotrzymania indywidualnego LCR oraz wyższy niż wartość regulacyjna 0,7 dla pozostałych banków. Wskaźnik LCR w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. na koniec 2016 r. wyniósł 0,75.

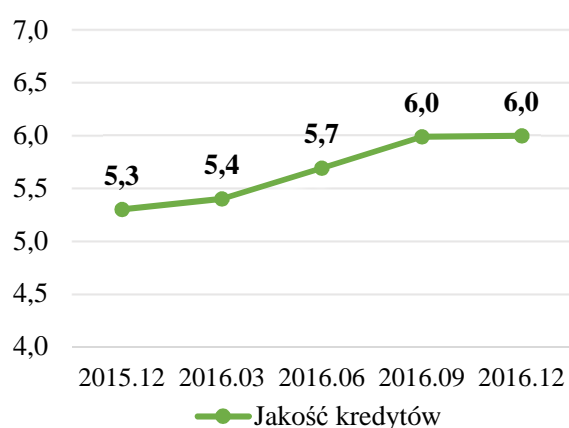
30 listopada 2016 r. skonsolidowany wskaźnik LCR wynosił 1,79, natomiast na 31 grudnia 2016 r. – 1,77. Spółdzielnia monitoruje wartość LCR dla Systemu w ujęciu

dziennym. Należy zauważyć, że skonsolidowany LCR w ujęciu dziennym w okresie listopad – grudzień 2016 r. kształtował się na poziomie stabilnym, przekraczającym 1,50.

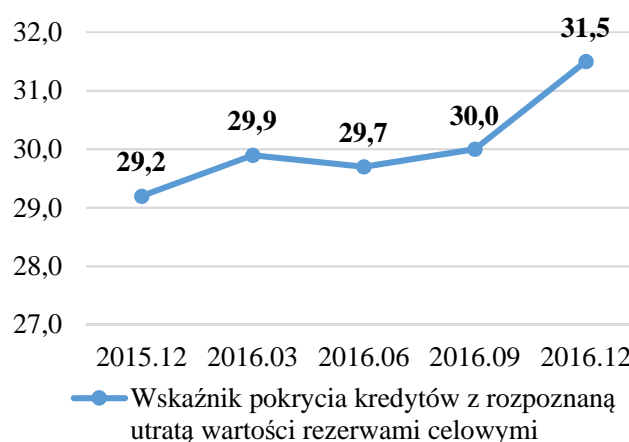
c. Ryzyko kredytowe

Sytuacja banków spółdzielczych należących do SOZ BPS pod względem jakości aktywów była bezpieczna. Wskaźnik jakości kredytów (zdefiniowany zgodnie z RWEF) dla całego Systemu na koniec 2016 r. utrzymywał się na poziomie 6,0%. Banki spółdzielcze podejmują działania zmierzające do poprawy jakości portfeli, jednocześnie zwiększając wartość tworzonych rezerw celowych.

Rysunek 2. Wskaźnik jakości kredytów (%)

Rysunek 3. Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi (%)

Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi dla Systemu Ochrony na koniec 2016 r. wyniósł 31,5%. Wynikającego z Umowy Systemu poziomu wskaźnika – 30% nie osiągnęło 75 banków uczestniczących w Systemie.

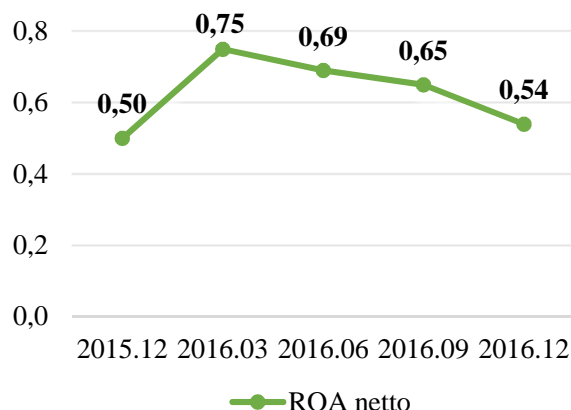
W 2016 r. w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem wyniósł 13,27%, przy utworzonych rezerwach celowych na poziomie 44,08%.

d. Rentowność i efektywność funkcjonowania

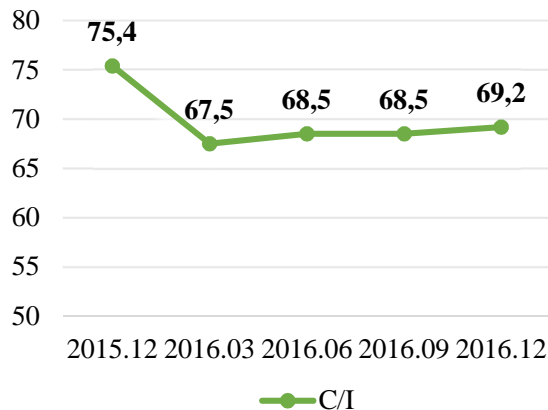
Sytuacja banków tworzących System Ochrony Zrzeszenia BPS w obszarze rentowności i efektywności funkcjonowania jest stabilna. Łączny wynik finansowy netto wypracowany przez banki spółdzielcze w 2016 r. wynosił 273,5 mln zł. Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. osiągnął na koniec 2016 r. wynik finansowy w kwocie 38,2 mln zł.

Wskaźnik rentowności aktywów netto (ROA) dla wszystkich banków na koniec 2016 r. wyniósł 0,54%. Wartość wskaźnika była wyższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, ale najniższa w trakcie 2016 r. Na koniec 2016 r. wymaganego Umową Systemu Ochrony poziomu minimalnego ROA równego 0% nie spełniło 6 banków, w tym trzy banki realizujące program postępowania naprawczego. Kolejne dwa banki zostały zobligowane do sporządzenia wewnętrznego planu naprawy, w przypadku jednego trwa proces łączeniowy. Bank BPS na koniec 2016 r. osiągnął wskaźnik ROA na poziomie 0,20%.

Rysunek 4. Wskaźnik rentowności aktywów netto (%)

Rysunek 5. Wskaźnik C/I

Banki podejmują działania zmierzające do poprawy efektywności, w tym dążą do obniżenia kosztów działania. Od 2015 r. przeciętny wskaźnik C/I zmniejszył się z 75,4% do 69,2%. Wartość C/I w Banku Polskiej Spółdzielczości na koniec 2016 r. wynosiła 56,0%.

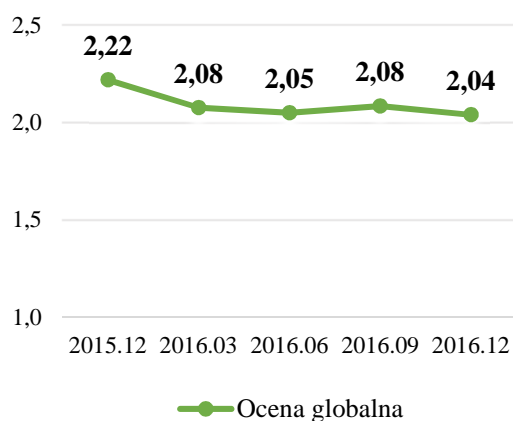
2. Ocena punktowa w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS

Podstawą oceny ryzyka poszczególnych uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia jest ocena przeprowadzana zgodnie z Zasadami oceny punktowej w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS, stanowiącymi załącznik nr 10 do Umowy Systemu. Przeprowadzana jest ona w czterech obszarach: adekwatności kapitałowej, jakości aktywów, efektywności oraz płynności.

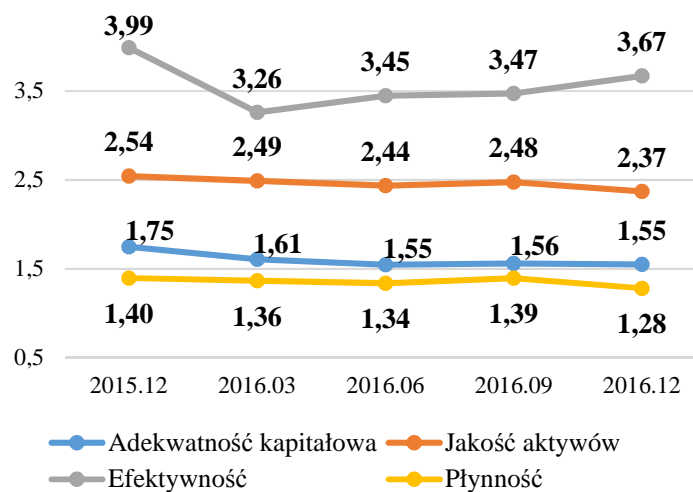
Na koniec 2016 r. średnia ocena globalna uczestników Systemu wyniosła 2,04. Należy zauważyć, że, w porównaniu do 2015 r. poprawiła się. Ocena globalna Systemu na poziomie B świadczy o niskim poziomie ryzyka.

W przypadku 149 uczestników Systemu poziom ryzyka został oceniony jako bardzo niski (ocena globalna A), 108 – niski (ocena globalna B), 21, w tym Banku Zrzeszającym – średni (ocena globalna C) oraz 1 – podwyższony (ocena globalna D). Oceny punktowe poszczególnych banków wynosiły od 1,15 do 4,17.

Rysunek 6. Ocena globalna dla SOZ BPS

Rysunek 7. Oceny obszarów w ocenie punktowej SOZ BPS

Analizując oceny poszczególnych obszarów od początku funkcjonowania Systemu należy zauważyć, że we wszystkich obszarach odnotowano poprawę ich wartości, w tym szczególnie znaczącą w obszarze adekwatności kapitałowej. Istotny wpływ na to miało uzyskanie zgody KNF na stosowanie zerowej wagi ryzyka dla ekspozycji wobec innych uczestników Systemu.

W IV kwartale nastąpiła poprawa oceny globalnej Banku BPS S.A z 4,20 do 3,75, co oznaczało przejście z kategorii świadczącej o podwyższonym poziomie ryzyka (ocena globalna D) do kategorii oznaczającej średni poziom ryzyka (ocena globalna C). Tak duża poprawa związana była z dostosowaniem do zaleceń KNF prezentacji ekspozycji z utratą wartości.

3. Realizacja planów naprawy/programów postępowania naprawczego

Wg stanu na 31.12.2016 r. 20 banków spółdzielczych uczestników Systemu Ochrony realizowało programy postępowania naprawczego (obowiązek ich nałożenia wynika z tytułu wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 142 ust 1 i 2 ustawy Prawo bankowe). Z powyższej grupy 14 banków uzyskało akceptację KNF na realizację przedłożonych programów sanacji, a 6 banków oczekuje na uzyskanie takiej zgody. Suma bilansowa banków spółdzielczych realizujących programy postępowania naprawczego (PPN) na 31.12.2016 r. stanowiła łącznie 6,61% sumy bilansowej wszystkich banków spółdzielczych – uczestników Systemu Ochrony. Poza ww. liczbą banków spółdzielczych realizujących PPN, postępowanie naprawcze realizuje również Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Na dzień kończący ubiegły rok jeden bank realizował wewnętrzny plan naprawy z obszaru poprawy miar płynności.

4. Podsumowanie

Ocena ryzyka Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w 2016 r. wskazuje, że sytuacja banków była stabilna i bezpieczna. Ocena globalna Systemu na poziomie B świadczy o niskim poziomie ryzyka. Zaobserwowano intensywne działania banków zmierzające do poprawy ich sytuacji ekonomiczno-finansowej. Banki dążą do zmniejszenia wartości kredytów zagrożonych, podejmują intensywne działania windykacyjne oraz starają się zwiększyć stopień orezerwowania do wymaganego poziomu 30%. Należy podkreślić, że proces będzie długotrwały, ponieważ zależy od wysokości wyniku finansowego.

Na podstawie zebranych przez System Ochrony danych i wiedzy eksperckiej ocenia się, że zagrożenia dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania banków spółdzielczych występują w zakresie rosnących wymagań regulacyjnych i ryzyka reputacji. Wpływ na działalność banków ma również otoczenie makroekonomiczne, w tym w szczególności funkcjonowanie w środowisku niskich stóp procentowych.

Spółdzielnia podejmuje działania polegające na diagnozowaniu możliwości wystąpienia niebezpieczeństwa w działalności prowadzonej przez poszczególnych uczestników oraz wczesne podejmowanie działań zaradczych. Spółdzielnia dokonuje indywidualnej oceny ryzyka każdego Uczestnika oraz Systemu Ochrony jako całości na podstawie danych zawartych

w sprawozdaniach obowiązkowych kierowanych do NBP za pośrednictwem Banku BPS S.A. Uwzględniane są także dodatkowe informacje przekazywane przez każdego uczestnika oraz wyniki audytu wewnętrznego i instytucji zewnętrznych. Ocena ryzyka obejmuje przestrzeganie norm dopuszczalnego ryzyka oraz zarządzanie ryzykiem prowadzonej działalności, w tym jego dostosowanie do rodzaju i skali działalności banków, system identyfikacji i monitorowania ryzyka oraz sprawozdawania o ryzyku. Podstawę oceny ryzyka w Systemie Ochrony Zrzeszenia stanowi ocena punktowa. Ponadto w Spółdzielni funkcjonuje System wczesnego ostrzegania oraz monitorowane są wartości określonych w Umowie Systemu limitów wewnętrznych.